

персоналізованих підходів, коли методи дослідження підлаштовуватимуться під конкретні випадки та завдання. Розвиток технологій вимагатиме від фахівців підвищення кваліфікації та постійного оновлення знань. Також, важливо буде приділяти увагу етичним питанням, пов'язаним із застосуванням нових методів, щоб гарантувати захист прав та свобод громадян.

Таким чином, сучасний вектор розвитку судової експертизи та криміналістики характеризується активним впровадженням нових технологій, міждисциплінарним підходом, посиленням доказової бази та розширенням напрямів міжнародного співробітництва. Це сприяє зміцненню правосуддя та громадської безпеки. Однак важливо пам'ятати, що разом із новими можливостями виникають і нові виклики, які потребують уваги з боку фахівців та суспільства загалом.

Література:

1. Яремчук В.О. Сучасні напрямки судової експертизи і криміналістики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. Том 2 (80). 2023. С. 207–210.*

2. Хамініч С.Ю. Судово-експертна діяльність в умовах війни: виклики збереження наукового та кадрового потенціалу. *IV Всеукраїнський форум судових експертів «Судово-експертна діяльність: збереження наукового та кадрового потенціалу в умовах воєнно-го стану» 7 червня 2024 року, м. Львів. С. 371–374.*

ВИКОНАННЯ ТА ПЕРЕВІРКА БУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ ІЗ ЗВЕДЕННЯ ФОРТИФІКАЦІЙНИХ СПОРУД

Салтиков Олександр,

завідувач Миколаївського відділення

*Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Починаючи з 2014 року рф веде війну з нашою державою. У лютому 2022 року Україна зазнала масштабної збройної агресії з боку рф.

Враховуючи фактичний стан бойових дій на території України, а також постійні зміни ліній бойового зіткнення, гостро постало питання щодо зведення фортифікаційних споруд. Про це неодноразово у своїх виступах зазначав Президент України Володимир Зеленський: «Для збереження цілісності територій країни та життя наших військових

постала реальна необхідність укріплення оборонних рубежів – зведення фортифікаційних споруд». Грамотно спроектовані та побудовані фортифікаційні укріплення (споруди) – це реальна перешкода на шляху ворога, та, відповідно, збереження людського та матеріального ресурсу ЗСУ. При вивчені питання щодо зведення фортифікаційних споруд (перевірки відповідності), виникають питання, на які немає чіткої відповіді, наприклад, якими нормативними актами у галузі будівництва керуватись, питання, пов'язані з земельними ділянками.

Фортифікаційні споруди – це інженерні споруди, які забезпечують виконання тієї або іншої бойової задачі під вогнем противника та забезпечують захист своїх сил та засобів від засобів ураження противника. За конструкцією фортифікаційні споруди поділяються на споруди відкритого та закритого типів.

Фортифікація, також фортифікаційна споруда (від лат. *Fortificatio* – «укріплення») – те саме, що укріплення – «дія за значенням укріпити, а також оборонна споруда, місце, територія з оборонними спорудами», «зведення укріплень, оборонних споруд; укріплення, оборонна споруда». Це будівля, потужні мури, рів, вал, високі вежі або щось подібне, яке було збудовано або споруджено з метою полегшення оборони ділянки місцевості. Фортифікацією є і галузь військово-інженерної справи, що розробляє конструкції та способи будівництва військових споруд, оборонних укріплень [1].

Таким чином, проектування та зведення, а також ремонт та експлуатація, фортифікаційних споруд потребують як знання військової справи, так і знань у галузі будівництва. Чималу роль у якості створення об'єкта будівництва відіграють будівельні матеріали, які були використані, дотримання проектних рішень та технологічних процесів.

Враховуючи власний досвід після прийняття безпосередньої участі у перевірках відповідності розробленим проектним рішенням результатів зведення об'єктів фортифікації на південному напрямку, можна зазначити, що на даний час практично відсутні нормативні акти (без урахування розроблених в часі СРСР) у галузі будівництва саме фортифікаційних споруд (ходи сполучення, бліндаж, командно-спостережний пункт, взводно-опорний пункт, вогневі позиції, тощо), що, відповідно, впливає на якість виконання будівельних робіт.

За інформацією Аналітичного порталу «Слово і діло», будівництво фортифікаційних укріплень у різних регіонах України станом на 2023 рік знаходилось на різному рівні. На прес-конференції Президент України Володимир Зеленський заявив, що обласним адміністраціям та уряду потрібно стандартизувати ці **роботи**. Станом на середину 2023 року загальна лінія оборони України простягнулася на понад

3 700 кілометрів, а активна лінія оборони перевищувала 1 200 кілометрів (це Донбас, Херсонська, Запорізька та Харківська області, де йдуть бойові дії). Для порівняння, після початку війни на Донбасі лінія зіткнення становила понад 400 кілометрів. У зоні АТО майже рік будували три лінії оборони, що обійшлося у близько 850 млн гривень: 300 оборонних споруд, 600 кілометрів фортифікацій, 12 тисяч бетонних конструкцій [2].

Так, відповідно до доручень керівництва держави, для єдиних підходів та стандартизації при проектуванні та зведенні захисних споруд, фахівцями на заміну ДБН В.2.2.5-97 «Захисні споруди цивільного захисту» був розроблений ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту», що був затверджений Наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 10 серпня 2023 року № 702 та набрав чинності з 01 листопада 2023 року, та в якому також, на жаль, відсутній розділ «фортифікаційні споруди».

Ці норми встановлюють основні положення щодо проектування захисних споруд цивільного захисту та споруд подвійного призначення, призначених для укриття населення. Ці норми розроблено відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України.

Положеннями цих норм передбачено, що захисні споруди та споруди подвійного призначення (далі – СПП) проектуються та будуються таким чином, щоб протягом певного часу (до 48 годин) створити належні умови для перебування людей, що підлягають укриттю, та забезпечити їх захист шляхом виключення або зменшення прогнозованих впливів небезпечних чинників, які можуть виникнути як складова частина небезпечних явищ надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів [3].

Аналізуючи викладене вище, можна стверджувати, що на даний час відсутні чітко прописані вимоги у галузі будівництва щодо об'єктів фортифікації. Відповідно, цей факт може значно вплинути на якість робіт по зведенню фортифікаційних споруд, а також може викликати певні суперечки під час перевірки об'єктів фортифікації на відповідність вимогам норм та стандартів та відображеним у звітній документації обсягам робіт.

Література:

1. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фортифікація>, вільний.
2. Аналітичний портал «Слово і діло» [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2023/12/20/infografika/bezpeka/budivny-cztvo-fortyfikacziynx-sporud-ukrayini-povnomasshtabnoyi-vijny>, вільний.

3. Сервіс документів «Будстандарт Online» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=104666, вільний.

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ У ДОКАЗУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ

Сальнікова Ангеліна,

*аспірантка Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України*

Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень домашнього насильства часто виникає потреба у призначенні експертиз. Це зумовлено тим, що вирішення деяких тактичних завдань розслідування неможливе без застосування спеціальних знань у кваліфікованій процесуальній формі, котра має своїм кінцевим результатом отримання процесуального джерела доказів.

Типовим, як вказують більшість науковців, котрі займалися проблематикою використання спеціальних знань під час розслідування окресленої групи кримінальних правопорушень, є призначення судово-медичних і судово-психіатричних експертиз [1]. Водночас О. І. Мотлях та Т. В. Іщенко вказують, що психіатрична експертиза не дає очікуваного результату в багатьох випадках, а тому доцільно призначати судово-психологічну, або ж комплексну психолого-психіатричну експертизу [1, с. 212–215]. Тобто поширеною до призначення також є психологічна експертиза. Так, зокрема, судові експерти Сумського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» вказують «предметний вид судової психологічної експертизи, як судову психологічну експертизу потерпілої особи від домашнього насильства, призначають судово-слідчі органи щодо: подружнього насильства (60%); насильства синів щодо матерів (40%). За всього розмаїття видів насильства саме таке насильство характеризується тим, що набуває загального, генералізованого характеру» [3, с. 546]. Разом із цим, вважаємо недостатньо розробленим питанням використання